

IN MEMORIAM

Miroslav Kovačević

Kada su miševi mačke prosili, Senj 1974.)

Osjećaj da mladoga, talentiranog pjesnika Miroslava Kovačevića više nema među nama, da je otišao »kud za vazda gre se«, još je toliko svjež da se više misli na njegovu prekinutu mladost i umrle njegove snove i nade nego na pjesme same. Taj osjećaj onemogućuje u ovom trenutku i kritičko pero u pokušaju distanciranja i hladne, objektivne analize, jer Miroslav Kovačević spada u one naše pjesnike koji niti su htjeli niti su mogle same sebe sakriti u opće teme i mirnu estetsku hladnoću izraza. Stoga i ovih nekoliko riječi neće suviše kruto i strogo ocijeniti malenu, najnoviju zbirku njegovih pjesama, zbirku »Kad su miševi mačke prosili«, izdanu uz podršku prijatelja. To djelo potvrđuje neiscrpnju svježinu motiva i slika i sposobnosti identifikacije s djecom i učiteljsku spretnost u nenametljivom proučavanju i odgajanju i optimizam odražen i u opredjeljenju životnog poziva.

Zbirčica »Kad su miševi mačke prosili« sastoji se od trideset, uglavnom, vrlo kratkih pjesama, možda točnije pjesmica, namijenjenih djeci, koje i odrastao čovjek, poput svake prave poezije, može s užitkom čitati i vratiti se preko njih u doba čiste i divne dječje bezazlenosti. Zbirka se sastoji od svega trideset pjesama na 45 strana, a ilustrirao ju je Božo Stefanović. Kako to stoji u napomeni: »Ovom knjigom njegovi prijatelji obilježavaju desetu godišnjicu pjesnikova književnog rada.«

Pjesnik je pjesme sakupljene u ovoj zbirci podijelio u četiri naslova (»Cekini«, »Brk od čokolade«, »Igrajmo se« i »Još jedna pjesma i doviđenja«) od kojih svaki predstavlja jednu tematsku cjelinu. »Cekini« — život u svojoj raznolikosti, »Brk od čokolade« — intimni dječji doživljaji, njihova proživljavanja, »Igrajmo se« — četiri vedra opisa dječjih igara, »Još jedna pjesma, i doviđenja« — pjesma »Ovaj je svijet« — koja se nalazi i u Đerdanu, pa bi

se moglo reći da na neki način zaokružuje i zaključuje obje ove zbirke. Naslove pojedinih cjelina Kovačević je dao (u prvi dvije grupe, koje obuhvaćaju 25 pjesama) prema pojedinim pjesmama što ih je vjerojatno smatrao značajnim po tematici, ili, još vjerojatnije, po jasno izraženom životnom stavu. Cekini su za Kovačevića darovi »sunašca« »s plavetne visine« namijenjeni i životinjama i biljkama i ljudima. Pjesma je obilježena nježnim slikama s naglašenim deminutivima (sunašce, zemljica, šapica) i blagom ironijom, kojom je oslikano narušavanje prirodnog sklada i prirodne pravde, ali narušavanje lišeno tragike, a prožeto smijehom:

*I baš kad je
Došao
Red na sivog miša,
Sunce skriše
Oblaci
I zapljušti kiša!*

»Brk od čokolade« naslov je i jedne cjeline u Đerdanu, a u obje se zbirke nalazi ista središnja pjesma »Brkovi«. To je pjesma nedužnog svijeta dječaka i djevojčica, u kojoj je diskretno potertana težnja djece »da odrastu«. U pjesmama »Igrajmo se« nalazimo jednostavne, vedre opise igara kakve često ispunjavaju satove tjelesnog odgoja u osnovnoj školi, i one su prvenstveno zanimljive zbog osjećaja koji prožima pjesnika — učitelja u promatranju nestašne dječje igre. A na kraju zbirke — »Ovaj svijet« — također pjesma iz Đerdana. U njoj je onaj bitan pjesnikov doživljaj svijeta — optimizam, radost i ljubav — osjećaj koji duboko prožima Kovačevićevo lirsko biće i koji nas se u ovom trenutku doima bolno:

*Ovaj je svijet
Mirisav cvijet,
Ovaj je svijet
Leptirov let,
Ovaj je svijet
Ljetni dan
Osmijehom dječjim
osunčan!...*

Zbog svježeg uspomene na čovjeka koji je tako iskreno vjerovao u ljepotu života dosta je teško u ovom trenutku u njoj doživjeti onaj optimizam što ga pjesma tako očito poručuje. A što da se tek kaže za nadnaslov: »Još jedna pjesma, i doviđenja«, kad se to »doviđenja« pretvorilo u »zbogom«.

Kovačević je i u ovu zbirku unio niz onih značajki koje su već uočene u zbirci Đerdana: sposobnost zbližavanja s djecom, doživljavanja bogatstva njihova unutrašnjeg i vanjskog svijeta, dobrotu, životna radost i vedrina. Pjesnik Đerdana i zbirke Kad su miševi mačke prosili voli bezazlenu šalu i blagu porugu, koja nikoga ne vrijeđa. Većina je njegovih pjesama kompozicijski sazdana upravo na potertavanju smiješnoga, a u pogledu razvoja slika, događaja i raspoloženja ova zbirka predstavlja vidan napredak. Kovačević se oslobađa kalupa koji su katkada banalni i lakoću u pogledu oblikovanja sti-

hova obogaćuje jednom izrazitijom individualnom crtom, koja se u Đerdanu tek nazire. Ta čvrsta razvojna linija s vrhuncem smijeha upravo u završnim stihovima bitno je kompozicijsko obilježje ove zbirke:

*To je bio živi vic
Kada nam je došao stric
To je bila šala fina
Kada nam je došla strina.*

*Stric majušan,
S brkovima —
Strina krupna,
S cvikerima!*

*Da stric nema ta dva brka,
Nastala bi silna zbrka:
Mislili bi kako strina
U posjetu vodi sina!*

(Posjeta)

*Pao čovjek s kruške.
Ravno.
Potrbuške.*

*I sada se čudi:
STO JE OVO, LJUDI?
KAKO MI SE DESI
DA PADNEM S NEBESI?*

*Otkuda bi znao —
Kad je s kruške pao?!*

(Pao čovjek s kruške)

*Požurite!
Potrčite!
Pomagajte!
Spašavajte!
Eno se utapa,
Eno se davi...*

Tko?

Šećer u kavi!

(Uzbuna)

Najbolja pjesma ove zbirke je pjesma »Dogodilo se to dogodine«:

*Dogodilo se to dogodine,
Kad su miševi mačke prosili,
Kad su žegle zimske vrućine,
Kad su situ vodu nosili.*

*Dogodilo se to dogodine,
Kad su padale sjekire s neba,
Kad su vidjeli šarenog pijetla
Kako lisicu potajno vreba.
Dogodilo se to dogodine,*

*Kad se šuplje u prazno pretiče,
Kad su svinje počele kvocati,
Kad su pekli na ledu kolače.*

*Tko ne vjeruje — neka pita
Ono strašilo usred žita!*

Ta pjesma spada u tzv. »nonsens« poeziju, poeziju besmisla. Ona je zgusnuta, nabijena originalnom šalom i formalno bespriječna. Formalna dotjeranost Kovačevićeve poezije izvire, kao što je već rečeno, iz neobične lakoće kojom Kovačević gradi svoje stihove. Dok je u Đerdanu ta značajka Kovačevića katkada zavela na putove već »uhodanog« izraza, pa i ponavljanja onoga što je već odavno dala naša poezija za djecu, dotle u ovoj zbirci Kovačević neobično živom izmjenom slika, temperamentnim stihom, čvrstvom i originalnom kompozicijom potvrđuje svoj talent, potvrđuje i svoje sazrijevanje i svoj siguran put među naše najbolje dječje pjesnike. Da li je deset plodnih godina njegova stvaralaštva bilo dovoljno da dosegne ideale kojima je očito težio, to ćemo moći reći tek onda kad nam ono njegovo »doviđenja« ne bude tako bolno asociiralo definitivan, bespovratan i neumitan rastanak.

Zlata Derossi